

HRVATSKI JEZIK U OSNOVNOJ I SREDNJOJ ŠKOLI

(Karol Visinko – Sanja Grakalić Plenković, *Hrvatski jezik u osnovnoj i srednjoj školi*. Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci. 2023.)

Sveučilišni udžbenik prof. dr. sc. Karol Visinko i doc. dr. sc. Sanje Grakalić Plenković *Hrvatski jezik u osnovnoj i srednjoj školi* prvi je i zasad jedini hrvatski udžbenik za studente na školskoj praksi koji obuhvaća cjelovit teorijski dio i primjere iz studentske nastavne prakse.

U predgovoru autorice navode kako je udžbenik nastao na temelju višegodišnjega iskustva u radu sa studentima nastavnčkoga usmjerenja u području kroatistike te su njime nastojale obuhvatiti „sve relevantne činjenice na kojima se temelji kolegij Hrvatski jezik i književnost u školskoj praksi u završnom semestru studija budućih učitelja i nastavnika toga predmeta” (7). Njime se studentima na školskoj praksi željelo pomoći u ostvarivanju obveza i pružiti im podršku u metodičkim sadržajima koji su se u pripremanju i izvođenju nastavnih sati pokazali osjetljivijima.

Udžbenik je sastavljen od dvaju poglavlja i zaključka. Prvo poglavlje *Složenost prakse studenata kroatistike* sadrži teorijske činjenice koje sudionicima školske i nastavne prakse Hrvatskoga jezika pružaju smjernice za organiziranje, vođenje i sudjelovanje u obveznim i izbornim aktivnostima u njezinu okviru. U tom poglavlju prof. dr. sc. Karol Visinko govori o metodičkom obrazovanju na studiju Hrvatski jezik i književnost, o kolegiju Hrvatski jezik i književnost u školskoj praksi te o boravku studenata u školama vježbaonicama. Autorica prvoga poglavlja prof. dr. sc. Karol Visinko smatra kako složenost prakse studenata kroatistike „proizlazi iz složenosti školskoga predmeta Hrvatski jezik koji obuhvaća tri opsežna nastavna područja: hrvatski jezik i komunikaciju, književnost i stvaralaštvo i kulturu i medije” (13). Ističe i kako student na praksi razvija metodičko stručno znanje te da svaki oblik prakse treba voditi u smjeru cjeloživotnoga učenja. U dijelu prvoga poglavlja koje nosi na-

slov *Boravak studenata u školama vježbaonicama* (21–61) ističe se važnost komunikacijskoga konvencionalnog okvira u procesu metodičkoga obrazovanja budućih učitelja i nastavnika predmeta Hrvatski jezik i književnost čija je neizostavna sastavnica i razvijanje komunikacijskih i socijalnih vještina (21–23). One se ostvaruju u doticaju s učiteljem/nastavnikom mentorom, učenicima te nastavnim i nenastavnim osobljem tijekom boravka na nastavnoj praksi u školama vježbaonicama. Ističe se i zahtjevnost i odgovornost uloge koju ima učitelj/nastavnik mentor za kojeg se „pretpostavlja visoki stupanj stručnosti i profesionalni odnos u kojemu se prepoznaje niz socijalnih vještina i odgojnih vrijednosti u svakom susretu sa studentom” (25). Vrijednosti toga dijela udžbenika posebno doprinosi detaljan i primjerima popraćen opis aktivnosti koje obuhvaća praćenje nastave u školi vježbaonici. Ono obuhvaća sljedeće aktivnosti studenata:

- „1. hospitiranje na određenom broju nastavnih sati
2. slobodno praćenje nastave koju izvodi mentor
3. usmjereno praćenje nastave koju izvodi mentor
4. praćenje nastave koju izvode studenti u skupini
5. pisanje metodičkih osvrtâ (o studentskim izvedbama nastavnih sati)
6. vođenje dnevnika” (26).

Tim se aktivnostima studenta upućuje i na kritičko promatranje, a praćenje se nastave usmjerava pomoću unaprijed pripremljenih pitanja i zadataka u obliku podsjetnika za praćenje nastave na hospitacijama u školi vježbaonici (28) te pomoću opisnika koje autorica prvoga poglavlja prof. dr. sc. Karol Visinko određuje kao „mjerila za preciznije oblikovanje opisne ocjene odnosno oblikovanje mišljenja o postignutom rezultatu u određenoj vježbi ili pak ispitnom zadatku” (29). U udžbeniku se donose i smjernice za vođenje dnevnika školske prakse (36) koji pruža potvrdu tome da je student upoznat sa životom i radom škole vježbaonice u kojoj boravi na nastavnoj praksi te svoj boravak na metodičkoj i nastavnoj praksi tom aktivnošću procjenjuje i vrednuje.

Budući da je samostalno izvođenje nastavnoga sata najzahtjevnija i najsloženija aktivnost za studenta, postupak se njezine pripreme de-

taljno razlaže u okviru nekoliko faza – od metodičkoga obrazovanja prije odlaska u škole vježbaonice, preko hospitacija do aktivnoga sudjelovanja u nastavnoj praksi – mikropoučavanja i samostalnoga izvođenja nastavnoga sata. Njemu prethodi oblikovanje pisane pripreme za izvedbu nastavnoga sata, stoga se u udžbeniku *Hrvatski jezik u osnovnoj i srednjoj školi* donosi obrazac za pisanu pripremu koji sadrži i „tablično prikazanu artikulaciju sata, plan ploče, pripremljena nastavna sredstva (npr. preslike slikokaza, nastavnih listića i ostalog pisanog i/ili govorenog didaktičkog materijala) te literaturu i izvore potrebne za pripremu i izvedbu nastavnoga sata” (44). U udžbeniku se prikazuju postupci vrednovanja na studentskoj metodičkoj praksi (46–49) te se navode i opisuju najčešće poteškoće tijekom samostalnoga rada studenta u nastavi: poteškoće koje se odnose na funkcionalnu upotrebu nastavnih sredstava (50–54), poteškoće koje se odnose na jezični odgoj i obrazovanje (54–55), poteškoće koje se odnose na književni odgoj i obrazovanje (55–57), poteškoće koje se odnose na služenje literaturom i ostalim izvorima (57), poteškoće koje se odnose na komunikaciju s učenicima (57–59), poteškoće koje se odnose na osobnost studenata u funkciji učitelja/nastavnika (59–60). Poglavlje završava dijelom posvećenom evaluaciji rada mentora i voditelja metodičkih vježbi te evaluaciji postignutih metodičkih kompetencija studenata (60–61). U poglavlju se zaključno navodi kako se sustav procjenjivanja metodičkih kompetencija studenata i mentora kontinuirano dorađuje i usklađuje s aktualnim potrebama i promjenama u pojedinim sastavnicama metodičke prakse.

Drugo poglavlje nosi naslov *Primjeri iz studentske nastavne prakse*, a njegova je autorica doc. dr. sc. Sanja Grakalić Plenković. Poglavlje sadrži primjere iz studentske nastavne prakse u školama vježbaonicama. Odabrani studentski radovi (na kraju popisa literature i izvora navode se imena studenata čiji su radovi bili predlošci za oblikovanje primjera) predstavljaju polazište za oblikovanje primjera metodičkih modela koji su podijeljeni u skupine „prema nastavnim područjima i fazama nastavnih sati u koje se uključuju, potom u skupine primjera za osnovnu i srednju školu” (65). Nastavna područja obuhvaćaju hrvatski jezik i komunikaciju, književnost i stvaralaštvo te kulturu i medije, a odabrani primjeri

poticaj su za stvaralački pristup u dinamičnosti svake nastavne situacije. U udžbeniku se ne navode cjelovite pripreme za određene nastavne jedinice, već pojedini dijelovi, i to s obzirom na fazu školskoga sata na koju se odnose i prema tome jesu li predviđeni za nastavu u osnovnoj ili srednjoj školi. Primjeri su prema tome podijeljeni u nekoliko skupina: primjeri motivacija za recepciju književnog teksta (69–96), izbor lingvo-metodičkog predloška i izbor vježbi (97–130), primjere zadataka za stvaralački rad nakon pročitanaoga teksta (131–159) te primjere metodičkih modela iz cjelovitih nastavnih priprema (161–193).

Osobitu vrijednost ovoga udžbenika čine metodički modeli koji mogu predstavljati dragocjenu pomoć i podršku u pripremi studenata za samostalno izvođenje nastavnoga sata, ali i poslužiti učiteljima/nastavnicima s višegodišnjim iskustvom kao inspiracija i motivacija u pristupu temama zastupljenima u nastavi predmeta Hrvatski jezik u osnovnoj i srednjoj školi. Budući da je udžbenik posvećen aktualnoj metodičkoj praksi studenata kroatistike nastavničkoga usmjerenja, u njemu se donose i prikazuju i obrasci za pisanu pripremu nastavnoga sata koja je obaveznim sadržajem u programu studiranja. Oni mogu poslužiti i kao predložak pripravnicima prigodom polaganja stručnoga ispita za učitelje i nastavnike školskoga predmeta Hrvatski jezik u osnovnoj i srednjoj školi. Udžbenik sadrži i zaključak, sažetak te opsežan popis relevantne literature i korištenih tiskanih i mrežnih izvora.

Sveučilišni udžbenik *Hrvatski jezik u osnovnoj i srednjoj školi* studentima kroatistike nastavničkoga usmjerenja na školskoj praksi pruža smjernice za sudjelovanje u obveznim i izbornim aktivnostima u njezinu okviru te potiče na istraživanje i stvaralački pristup u nastavi predmeta Hrvatski jezik. Pripravnicima može pružiti pomoć i podršku u pripremi za polaganje stručnoga ispita za učitelje i nastavnike iz Hrvatskoga jezika u osnovnoj i srednjoj školi, a učiteljima/nastavnicima u pripremanju nastavnoga procesa. Udžbenik predstavlja zanimljiv i koristan izvor i za mentore u školama vježbaonicama, kao i za sve čije je područje znanstvenoga, nastavnog i stručnog zanimanja vezano uz poučavanje jezičnih, književnih i medijskih sadržaja u nastavi hrvatskoga jezika. Iako je zamišljen kao udžbenik za studente na školskoj praksi u nastavi hrvat-

skoga kao prvoga jezika, *Hrvatski jezik u osnovnoj i srednjoj školi* može pružiti i korisne informacije i podršku i u pripremi i izvedbi nastave hrvatskoga kao inoga jezika u procesu metodičkoga obrazovanja i nastavnoj praksi. Zbog jasnoće strukture i stila te pozivanja na relevantnu literaturu, *Hrvatski jezik u osnovnoj i srednjoj školi* zasigurno će biti dragocjen priručnik svima uključenim u početnu razinu metodičkoga obrazovanja u kojem bi trebao postati obveznim dijelom nastavne literature.

izv. prof. dr. sc. Željka Macan